

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Benny Ambohm

The Expert Clause

En internationell komparativ studie

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Lotta Maunsbach

Termin: VT 2013

Innehåll

SUMMARY	1	
SAMMANFATTNING	2	
FÖRORD	3	
TERMINOLOGI	4	
1 INLEDNING	5	
Syfte och problemformulering		6
Avgränsningar		7
Metod och material		7
Disposition		8
2 VÄRDERINGSKLAUSULER	9	
Tillträdesbokslut		9
Värderingsklausuler		10
Exempel på värderingsklausuler		11
3 GRÄNSDRAGNING	12	
Allmänt		12
Gränsdragning och verkställighet		13
4 KOMPARATIV UNDERSÖKNING	15	
Inledning		15
Sverige		15
Internationellt		16
4.1.1 England och Wales		16
4.1.2 USA		19
4.1.3 Kanada		20
4.1.4 Tyskland		22
4.1.5 Ryssland		22
4.1.6 Kina		23
5 ANALYS OCH SLUTSATSER	24	
Gränsdragningsproblematiken		24
Internationellt		24

Verkställighet		25
Sammanfattande slutsats		26
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	27	
Artiklar		27
Böcker		27
Lagar, konventioner och regelverk		28
Offentligt tryck		29
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	30	
Sverige		30
England och Wales		30
Kanada		30

Summary

This thesis intends to distinguish the demarcation problems that may arise when two parties leave an open clause, in a contract, to later be filled with content by a third party. The difference between expert valuation clauses and arbitration clauses, and how to avoid problems with demarcation are the key issues of the thesis. Expert valuation clauses will only be considered in the area of mergers and acquisitions, although there are other areas where they are used.

An international comparative study discusses the demarcation problems in England and Wales, the U.S., Canada, Germany, Russia and China. Some countries more thoroughly than others, this is mainly because of how frequently the expert valuation clauses are used and how much material and court decisions that are available.

The conclusion of the task is that the distinction is made clear when established precedents are used, and the frequency of use of expert valuation clauses increases, in Sweden and internationally. An expert determination must be confirmed in a judgment or arbitration award to be recognized and enforced, both in a national and an international aspect.

The thesis begins with a description of expert valuation clauses in relation to mergers and acquisitions, (Chapter 2). The descriptive part of the essay illustrates demarcation and enforceability problems in Sweden in more detail, (Chapter 3). This is followed by a practical international comparative study, which tries to distinguish the demarcation problems at stake, (Chapter 4). The thesis ends with an analysis and the author's conclusions, (Chapter 5).

Sammanfattning

Uppsatsen avser att undersöka den gränsdragningsproblematik som kan uppstå när avtalsparter lämnar en klausul öppen för att vid ett senare tillfälle fyllas med innehåll av en tredjeman. Skillnaden mellan dessa *värderingsklausuler* och *skiljeklausuler* samt metoder för att undvika problematik med gränsdragningen är centrala frågor. Värderingsklausuler behandlas endast i samband med företagsöverlåtelser, även om andra områden där de kan aktualiseras finns.

I en komparativ internationell studie avhandlas hur gränsdragningen ser ut i England och Wales, USA, Kanada, Tyskland, Ryssland och Kina, vissa länder mer ingående än andra, detta framför allt på grund av hur frekvent värderingsklausuler används samt hur mycket material och avgöranden som finns på området.

I Sverige och internationellt är slutsatsen att gränsdragningen tydliggörs när etablerad praxis används och/eller användningsfrekvensen av värderingsklausuler ökar. Ett expertavgörande måste bekräftas i dom eller skiljedom för att erkännas och verkställas, både nationellt och internationellt.

Avhandlingen inleds med en beskrivning av värderingsklausuler i förhållande till företagsöverlåtelser (kap. 2). Den deskriptiva delen fortsätter därefter genom att belysa gränsdragningsproblematiken i Sverige mer ingående (kap. 3). Därefter följer en praktisk internationell komparativ studie, där även gränsdragning blir aktuell (kap. 4). Uppsatsen avslutas med en analys och en sammanfattande slutsats (kap. 5).

Förord

Efter tre år avslutas grundkursen på juristprogrammet på Lunds universitet.

Jag vill passa på att tacka mina studiekamrater André, Jakob och Ted för gemensamma studier och andra förströelser. Advokat Tommy Lindell på Allemansjuristen förtjänar också ett stort tack för all den inblick och erfarenhet arbetet hos dig har gett mig. Jag vill även tacka Kati och Karl för att ni har överseende med mig☺.

Skåre 2013-05-27 kl. 04:05.

Terminologi

Expert determination

Expertavgörande

Expert valuation

Värderingsförfarande

Expert adjudication

Privatdomarförfarande

Expert clause

Värderingsklausul

1 Inledning

En *värderingsklausul* innebär att en tredjeman vid ett senare tillfälle än avtalsstillfället ska utfylla klausulen med ett innehåll som ska binda avtalsparterna, materiellt.

Eftersom avtalsspråket ofta är på engelska, och företagsförvärven ofta sker över gränserna är en internationell syn på problematiken också för handen.

Kärt barn har många namn, i de alternativa tvistlösningsformer som finns går många i varandra och kan kallas för olika saker, de kan även tillsynes verka identiska. De kan också skifta efter vilket rättsområde som åsyftas, de är polycentriska.¹ För att göra det lättare för läsaren kommer, i en bredare mening, termen *expertklausul* användas, som det institut där värderingsklausulen ingår, men också, för att åskådliggöra svenska förhållanden, samt *expert clause*² för internationella. Anledningen till att författaren använder en så tydlig direktöversättning från ett anglosaxiskt begrepp är helt enkelt för att det inte finns en tydligt fastslagen terminologi i praxis och doktrin på svenska, samt att en empirisk undersökning snarare skulle föreslå begreppet *godmansavgörande* som mest närliggande.³ Även internationellt har begreppen skiftat och inom *expert determination* institutet talar man framför allt om *expert adjudication* och *expert valuation*,⁴ där det senare överensstämmer mest med vår svenska *värderingsklausul*⁵. Gränsdragningen mellan dessa kommer framför allt aktualiseras i uppsatsens

---

¹ Westberg, Peter i Festskrift till Lars Heuman: ”Kontrakterad privatdomare”, 2008, s. 575 – 608, s. 580.

² Se Kendall, John, m.fl.: *Expert determination*, Uppl. 4:1, London: Sweet & Maxwell, 2008, s 3 (in fine).

³ Se t.ex Dillén, Nils: ”Några anmärkningar om gode män för värdering” i SvJT 1934, s. 230-256. Samt, Lindskog, Stefan: *Skiljeförfarande - En Kommentar*, Inledande anmärkningar 3.2.1. (Hämtat från Zeteo)

⁴ Valasek, Martin; Wilson, Frédéric: ”Distinguishing Expert Determination from Arbitration: The Canadian Approach in a Comparative Perspective”. *Arbitration International*, Vol. 29, No. 1, 2013, s. 63 – 87.

⁵ Termen *Purchase Price Adjustment Clause* används också synonymt.

komparativa del. När det finns anledning till det kommer författaren därför göra denna uppdelning av de fastslagna begreppen i uppsatsen.

Syfte och problemformulering

Uppsatsen ska försöka klargöra de olika gränsdragningsproblem som finns kopplade till *värderingsklausuler*, när de ger upphov till tvister, samt vilka möjligheter som står till buds för avtalsparterna att undvika uppkomsten av dessa. De finns för att slutligen fastslå ett pris för ett företagsförvärv, tillträdesbokslut, samt vid aktieägaravtal samt försäkringsavtal,⁶ men i betydligt fler områden utomlands. Dock kommer endast det förstnämnda undersökas mer djupgående.

Uppsatsens syfte är att ge en klarare bild av institutet expertavgörande i allmänhet och värderingsklausuler i synnerhet. Gränsdragningen mot skiljeförfarandet, tvistemålet samt i någon mån mot andra *alternativa tvistlösningsformer*⁷ är det centrala i arbetet.

I Sverige finns det idag ingen allmänt vedertagen metod för att lösa gränsdragningsproblematiken. En internationell studie kommer därför att göras för att åskådliggöra utvecklingen på området och tolka rättsläget i de länder som undersöks, samt undersöka vilka metoder för gränsdragning som finns i dessa.

De frågeställningar som uppsatsen avser att besvara är:

- Vari ligger gränsdragningsproblematiken?
- Skiljer sig problematiken internationellt sett från den svenska, vilka metoder finns för gränsdragningen?

---

⁶ Edlund, Lars: "Värderingsklausuler och tillträdesbokslut" i SvJT 2007, s. 311-320, s. 311.

⁷ Hädanefter ADR – (*Alternative Dispute Resolution*), som är det internationellt vedertagna begreppet.

Då de statliga rättsskipningarna skiljer sig åt, har ADR-formerna en mer konform internationell prägel. Därför aktualiseras också frågan om vilken verkan expertavgörandet har i olika länder samt över deras gränser:

- Vilka möjligheter finns att verkställa expertavgöranden, internationellt?

Avgränsningar

Trots att själva frågeställningen avgränsar uppsatsen samt att avhandlingen, i viss mån, bortser från närbesläktade frågor, måste några tydliga avgränsningar göras.

Arbetet avser endast att redogöra för värderingsklausuler kopplade till ett expertavgörande samt gränsdragningsproblematiken mot skiljeförfarandet. Andra värderingsformer och ADR-förfaranden berörs inte. Utgångspunkten är kommersiella avtal där parterna är jämbördiga.

Närliggande områden såsom skiljeförfarande samt avtalstolkning kommer inte att få någon djupgående analys. Trots att uppsatsen påvisar skillnader mellan formell och materiell rätt kommer inte heller detta att undersökas närmare.

Metod och material

En komparativ metod har använts för att belysa skillnader mellan svensk och internationell rätt. Utgångspunkten för komparationen är att jämföra den utländska rätten mot den svenska, samt att se om andra metoder för att lösa gränsdragningsproblematiken står att finna utanför rikets gränser.

I den mån det har varit möjligt har den traditionella juridiska metoden använts. Rättskälleläran ligger till grund för denna där lagtext, förarbeten, prejudikat samt doktrin har beaktats hierarkiskt.

Rättsfall från lägre instanser har beaktats med viss försiktighet. När det gäller den typen av internationella rättsfall har de ibland inte funnits tillgängliga, författaren har då specificerat detta i egen not.⁸ Rättsfall från högsta instans har dock beaktats med samma prejudicerande verkan som i Sverige.

För svenskt vidkommande är artikeln av Lars Edlund från 2007 central,⁹ då doktrin på området är mycket knapphändig, förutom äldre artiklar som möjligtvis bör ses som den huvudsakliga doktrinen. Internationellt finns betydligt mer material. Huvudsakligen har tidskriften *Arbitration International* samt John Kendalls arbete på området varit vägledande.

Disposition

I Kapitel 2 redogörs för värderingsklausulens plats på den rättsliga kartan och dess bindande verkan. Kapitel 3 redogör för gränsdragningsproblemet ur ett svenskt perspektiv, även verkställighet tas upp här. Kapitel 4 avser att redogöra för värderingsklausulens praktiska verkan för parterna på ett svenskt och internationellt plan, samt exemplifierar hur gränsdragningsproblematiken kan se ut. Slutligen följer en analys med sammanfattande slutsatser i kapitel 5.

---

⁸ Se t.ex. not. 49.

⁹ Edlund, Lars: "Värderingsklausuler och tillträdesbokslut" i SvJT 2007, s. 311-320.

2 Värderingsklausuler

Det finns två generella tvistlösningsgrupper, där den ena är rättsskipning samt rättsligt beslutsfattande, den andra är uppbyggd så att parterna ska nå konsensus. Den andra av de två är uppdelade i två undergrupper. Den ena är förlikningsförhandlingar, antingen på egen hand eller med en tredje man som leder dessa. Den andra är att parterna anlitar en tredjeman som ska lösa konflikten på ett bindande sätt.¹⁰

Det är i denna grupp som bl.a. skiljeförfarande och privatdomare återfinns, men även expertavgörandet. För att specialisera detta ytterligare använder författaren fallet då en värderingsklausul av en expert/värderingsman ska utfylla denna med innehåll t.ex. ett tillträdesboks slut.

Tillträdesboks slut

Värderingsklausuler används för att fastställa priset på ett företag som ska överlåtas. Eftersom avtalstillfället och tillträdesdagen oftast ligger en eller ett par månader från varandra, avtalar parterna om att en expert/värderingsman ska fastslå det slutgiltiga priset för företaget, oftast baserat på den senaste fastställda årsredovisningen. Detta sker vanligen genom aktieöverlåtelse men även genom överlåtelse av inkräm.¹¹

På grund av att det finns en osäkerhet om företagets värde mellan överlåtelse- och tillträdesdagen anges ofta en preliminär köpeskilling i överlåtelseavtalet. Tillträdesboks slutet ska åskådliggöra om förändringar skett i företagets finansiella ställning mellan de två tidpunkterna. Genom en värderingsklausul fastslås priset på tillträdesdagen.¹²

---

¹⁰ Westberg, Peter i Festskrift till Lars Heuman, 2008, s. 580 – 581.

¹¹ Edlund, Lars: 2007, s. 311.

¹² Edlund, Lars: 2007, s. 311.

Det är oftast revisionsbyråer som agerar experter i överlåtelseavtal där värderingsklausuler förekommer och följaktligen stadgar dessa att god redovisningssed ska tillämpas vid tillträdesbokslutet. Det anges ofta i avtalet att säljaren är skyldig att samråda med köparen innan viktiga beslut fattas och det ligger i båda parter intresse att bolaget drivs på ett oförändrat sätt.¹³

Värderingsklausuler

I de fall säljare och köpare inte kan enas om ett tillträdesbokslut innehåller överlåtelseavtalet ofta en värderingsklausul. Tanken är att experten/värderingsmannen genom sitt avgörande binder parterna vid klausulen och att överlåtelseavtalet fastställs parterna emellan. I värderingsklausulen anges vem som ska utföra värderingen av bolaget i fråga. Det kan vara en oberoende tredje man, köparens revisionsbyrå eller en av vardera utsedd expert/värderingsman som i sin tur utser en oberoende part.¹⁴

Det är inte fråga om en tvist mellan parterna. Parterna har istället avsett att låta en tredjeman avgöra en fråga för att avtalet ska kunna fullbordas. Avgörandet baseras inte på rättsregler och är ingen tvistlösning. Parterna är dock civilrättsligt bundna av tredjemans avtalsutfyllnad.¹⁵

Avtalsutfyllnaden har samma status som om parterna själva hade avtalat om den. Däremot kan avgörandet inte verkställas utan bekräftelse genom dom eller skiljedom, det saknar exigibilitet.¹⁶

---

¹³ Edlund, Lars: 2007, s. 311.

¹⁴ Edlund, Lars: 2007, s. 311.

¹⁵ Westberg, Peter i Festskrift till Lars Heuman, 2008, s. 599 – 600.

¹⁶ Lindskog, Stefan: *Skiljeförfarande - En Kommentar*, s. 53 - 54.

Exempel på värderingsklausuler

Oftast anger värderingsklausuler inte mer än hur och under vilka former en expert/värderingsman ska utses. De rättsverkningar som kan komma av klausulen brukar inte anges. Istället brukar värderingsklausuler vara standardiserade i form, disposition och ordval. Några exempel på hur sådana kan se ut följer nedan:¹⁷

a) Tillträdesbokslutet skall slutligt fastställas av den oberoende revisorn.

b) Egendomen skall inventeras och värderas av parterna per tillträdesdagen. Kan parterna ej enas om vilka värden som skall gälla, skall värdena med bindande verkan för parterna fastställas av en av handelskammaren i Jönköping utsedd värderingsman.

c) The decision of such auditor shall be final and binding upon the Parties.

d) The Parties agree that the valuation under this clause shall be final and binding and not subject to arbitration.¹⁸

---

¹⁷ Edlund, Lars,, s. 311 – 313.

¹⁸ Cit. Edlund, Lars, s. 313.

3 Gränsdragning

Allmänt

För svenskt vidkommande uppmärksammas ett gränsdragningsproblem i, NJA 1993 s. 436,¹⁹ där tingsrätten ansåg att bestämmelsen var en skiljeklausul och att värderingsmannens expertavgörande var en skiljedom. Högre instanser prövade ej frågan. Frågan är om bedömningen är korrekt.²⁰

Tidigare fanns i doktrin en ståndpunkt att det räckte med att klausulens lydelse överlämnat ansvar till tredje man för att lösa en tvist, för att den skulle uppfattas som ett skiljeavtal.²¹ Dock var utgången inte lika given när det var fråga om tredje man som skulle fylla ut avtalsinnehåll när parterna lämnat en lucka i avtalet.²² Den tidigare ståndpunkten är numera ifrågasatt i doktrin och numera vidhålls en omvänd presumtion; om det är oklart vilken tvistlösningsform klausulen syftar till, ska klausulen inte tolkas som ett skiljeavtal.²³ Tingsrättens avgörande i tidigare omnämnda NJA 1993 s. 436 har dock inte använt sig av nu föreslagna tolkningsregel.²⁴

Avtal om företagsöverlåtelse innehåller oftast en skiljeklausul, men den är sällan kopplad till värderingsklausulen. Detta bör dock inte ses som något särskilt skiljeförfarande utan endast som avtalsutfyllnad. Parterna lånar bara ut avtalspennan till värderingsmannen, detta kan inte ses som prorogation till ett särskilt skiljeförfarande av prisfrågan.²⁵

---

¹⁹ Se exempel b) avsnitt 2.3.

²⁰ Edlund, Lars: 2007, s. 313.

²¹ Hassler, Åke: *"Skiljeförfarande"*, 1989, s. 38.

²² Westberg, Peter i Festskrift till Lars Heuman, 2008, s. 590.

²³ Heuman, Lars i Festskrift till Ulf K. Nordensson: *"Skiljemäns rätt att komplettera avtal"*, 1999, s. 185.

²⁴ Se dock NJA 1974 s. 573 och RH 1980:48 där det fanns stöd för åsikten.

²⁵ Edlund, Lars: 2007, s. 313.

Partsavsikten när det gäller värderingsklausulen är att bestämma storleken på en avtalsprestation som parterna inte kan avgöra på förhand. Det föreligger ingen tvist mellan parterna. Inte heller i det här avseendet finns det en presumtion för att avgörandet skulle ha skiljedomskaraktär.²⁶

Gränsdragning och verkställighet

Det finns två former av tvistelösning som tillhandahålls av den svenska rättsstaten, rättegång i allmän domstol och skiljeförfarande. Dessa utmynnar i offentligt verkställbara avgöranden.²⁷ Där processrätt och civilrätt skiljer sig nationellt, har istället skiljemannarätten en internationell harmonisering. Flera konventioner finns på området såsom *New York-konventionen*²⁸, *Modellagen*²⁹ och *Genèvekonventionen*³⁰ dessa innehåller verkställighets- och förfaranderegler som har bidragit till harmoniseringen. De flesta nationers inhemska skiljemannarätt är utformad efter konventionerna.³¹

I likhet med domstolsdomar blir skiljedomar exigibla, de kan verkställas direkt. Skiljedomar får även rättsverkan, vilket gör att de ej kan omprövas i allmän domstol, på materiell grund.³² En skiljedom kan erkännas och verkställas i alla cirka 150 anslutna medlemsstater. Ett särskilt förfarande kallat *exekvatur* måste genomföras innan det blir aktuellt.³³

Värderingsklausulen binder avtalsparterna materiellt. Parterna kan ha valt ett sådant förfarande för att de vill ha de civilrättsliga verkningar som kan knytas

---

²⁶ Edlund, Lars: 2007, s. 313 samt. Lindskog, Stefan: *Skiljeförfarande - En Kommentar*, s. 53 - 54.

²⁷ SOU 1995:65, s. 44.

²⁸ 1958 års New York-konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar.

²⁹ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration.

³⁰ 1927 års Genèvekonvention om verkställighet av utländska skiljedomar.

³¹ Olsson, Bengt och Kvart, Johan: *Lagen om skiljeförfarande - En kommentar*, Uppl. 1, Stockholm: Norstedts Juridik, 2000, s. 20 - 22.

³² Heuman, Lars, "Skiljemannarätt", 2007, s. 17 - 18.

³³ Ware, Stephen J: "*Principles of Alternative Dispute Resolution*", 2007, s. 127 - 129.

till klausulen. Parterna kan som tidigare nämnts även klandra värderingen materiellt.³⁴ Ett avtal är bindande i alla länder³⁵, men måste bekräftas genom dom eller skiljedom för att vara verkställbar.³⁶

---

³⁴ Westberg, Peter "Kontrakterad privatdomare" s. 607.

³⁵ Heuman, Lars "Skiljemäns rätt att komplettera avtal" s. 182.

³⁶ Lindskog, Stefan "Skiljeförfarande - en kommentar" s. 53 - 54.

4 Komparativ undersökning

Inledning

I det här kapitlet kommer författaren att sammanfatta verksamma juristers uttalanden om hur institutet *expert determination* och *expertavgöranden* företer sig internationellt. Gränsdragningens syfte är framförallt att avskilja det mot skiljeförfarandet. Det är än en gång värderingsförfarandet som står i fokus. Materialet där författaren tagit sin utgångspunkt är John Kendalls insamling,³⁷ men även andra källor har använts för sammanställningen.

Sverige

Expertavgöranden används vid aktieägaravtal³⁸, eller företagsöverlåtelser, eller vid tvister angående domännamnsrättigheter.³⁹

Expertavgörandet är av en annan natur än skiljeförfarandet. Det är kontraktsrättsligt bindande mellan parterna, men inte direkt verkställbart. För att kunna verkställas måste avtalet erhålla exekutionstitel genom dom eller skiljedom. Däremot kan det angripas på avtalsrättsliga grunder om avgörandet på något sätt varit bedrägligt eller framkommit under tvång eller om resultatet blir helt oskäligt; oskäliga avtalsvillkor kan jämkas bort.⁴⁰

Om avtalet både innehåller en värderingsklausul och en skiljeklausul är expertavgörandet bindande för skiljemännen.⁴¹

---

³⁷ Kendall, John, m.fl., 2008. s.309 – 325.

³⁸ Se även Ramberg, Christina: *Aktieägaravtal i praktiken*, 2011, s. 117 – 118.

³⁹ Bagner, Hans; Möller, Cecilia (Vinge) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 324.

⁴⁰ Se 36§ AvtL – Paragrafen används framför allt i förhållandet konsument/näringsidkare, när parterna har ojämlika styrkeförhållanden. Den används mycket restriktivt i kommersiella avtal, och i stort sett aldrig när parterna anses jämbördiga. Enligt 36§ AvtL ska kontraktet i sin helhet anses oskäligt för att generalklausulen ska kunna användas. Alltså inte endast – den av tredjeman avgjorda – expertklausulen.

⁴¹ Bagner, Hans; Möller, Cecilia (Vinge) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 325.

Internationellt

Syftet med den komparativa gränsdragningen är att försöka åskådliggöra de skillnader som finns inom *expert determination*. Först och främst hur man separerar det från ett skiljeförfarande. Det faktum att terminologin på området kan ge upphov till många frågetecken gör inte uppgiften enklare. I Engelsk- och Walesiskrätt finns en långtgående praxis och doktrin på området. Författaren avser dock endast att försöka utröna det gällande rättsläget utan att gå in för djupt i den brittiska rättshistorien. Regler finns tillgängliga för internationella expertavgöranden via ICC⁴² och LCIA⁴³.

Jan Hellner uttryckte sig på följande vis inför en komparativ studie (om än inte på samma område):

Utgångspunkten är den engelska rätten; det vore en onödig komplikation att försöka påvisa eventuella olikheter mellan engelsk och amerikansk rätt. Jag gör inte anspråk på att ge en korrekt beskrivning ens av den engelska rätten – redan en blick på olikheterna i det sätt på vilket engelska rättsvetenskapsmän framställer principen gör det omöjligt för en utlänning att uttala sig med någon säkerhet. Avsikten är att få en infallsvinkel för en diskussion av den svenska rätten.⁴⁴

Eftersom en internationell studie är för handen ska författaren även försöka skilja några *common law* länder åt.

4.1.1 England och Wales

Det är sällan möjligt att ifrågasätta expertavgörandet när det gäller *expert valuation*⁴⁵. Experten, som i stort sett alltid är en revisor (eller revisorer),

---

⁴² <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/expertise/suggested-clauses-for-icc-expertise/>, 2013-05-27.

⁴³ http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/Other_Services.aspx, 2013-05-27.

⁴⁴ Cit. Hellner, Jan i Festskrift till Bertil Bengtsson: ”*The parol evidence rule och tolkning av skriftliga avtal i svensk rätt*”, 1993, s. 185-205, s. 186.

⁴⁵ Den engelska term som korresponderar mest med svenskans ”värderingsklausul”.

motiverar vanligen inte sina beslut.⁴⁶ De alternativ som står till buds för att klandra värderingen är om den är oskäligen eller felaktig. Domstolarna anser expertavgörandet vara prekluderat, om han inte avviker från sina instruktioner, materiellt, t.ex. värderat fel aktier, svarat på fel fråga eller om expertklausulen öppnats för en efterkontroll d.v.s. att underlaget för avgörandet ska sparas eller motiveras^{47,48}. Ett flertal rättsfall finns där experten inte behövt lägga fram sin motivering,⁴⁹ eller vittna om det i domstol.⁵⁰ Kendall anser att domstolarna skulle komma till samma slutsats även om avgörandet var motiverat.⁵¹

För att analysera *expert determination*⁵² i en vidare mening samt för att kunna åskådliggöra gränsdragningen bör parterna, innan de bestämmer sig för antingen en expertklausul eller en skiljeklausul ställa sig tre frågor: För det *första*; hur kan beslutet eller domen verkställas? För det *andra*; kan det i så fall överklagas? Och för det *tredje*; kan de stämma experten eller skiljemanden?⁵³

För att besvara den första frågan kan inte expertavgörandet verkställas av en domstol om det inte anhängiggörs som ett tvistemål med efterföljande dom. Avgörandet kan heller inte verkställas internationellt utan ett beslut från domstol i minst ett land. En skiljedom kan däremot, till och med, med enkelt förfarande verkställas internationellt.⁵⁴

---

⁴⁶ Den engelska termen för detta är "non-speaking decisions".

⁴⁷ Den engelska termen för detta är "speaking decisions".

⁴⁸ Kendall, John, m.fl., 2008. s.36 – 46. Vägledande avgörande på området är *Jones v Sherwood*.

⁴⁹ *Heald Foods Ltd v Hyde Dairies Ltd (1994)* hänvisad via *Dixon group plc v Murray-Oboynski (1997)*.

⁵⁰ *Jones v Sherwood (1992)*.

⁵¹ Kendall, John, m.fl., 2008. s. 247.

⁵² Närmast närliggande svensk term är expertavgörande.

⁵³ Kendall, John, m.fl., 2008. s. 295.

⁵⁴ Kendall, John, m.fl., 2008. s. 295.

Det går i regel inte att överklaga ett expertavgörande.⁵⁵ Domstolen kan endast avgöra om avgörandet är giltigt eller ogiltigt, och då endast på avtalsrättsliga grunder:

1. Om experten saknade jurisdiktion eller beslutat om fel sak.
2. Om experten svarat på fel fråga.
3. Om avgörandet är uppenbart oriktigt.
4. Om andra orsaker gör att avgörandet inte avgjorts i enlighet med avtalet t.ex.: Bedrägeri, partiskhet, samverkan med ena parten eller ond tro.⁵⁶

Det är i England och Wales inte möjligt att angripa en skiljedom på materiella grunder, endast formella; om nedan angivna artiklar är uppfyllda:

(1)Unless otherwise agreed by the parties, a party to arbitral proceedings may (upon notice to the other parties and to the tribunal) appeal to the court on a question of law arising out of an award made in the proceedings.

An agreement to dispense with reasons for the tribunal's award shall be considered an agreement to exclude the court's jurisdiction under this section.

(2)An appeal shall not be brought under this section except—

- (a)with the agreement of all the other parties to the proceedings, or
- (b)with the leave of the court.

The right to appeal is also subject to the restrictions in section 70(2) and (3).

(3)Leave to appeal shall be given only if the court is satisfied—

- (a)that the determination of the question will substantially affect the rights of one or more of the parties,
- (b)that the question is one which the tribunal was asked to determine,
- (c)that, on the basis of the findings of fact in the award—
  - (i)the decision of the tribunal on the question is obviously wrong, or
  - (ii)the question is one of general public importance and the decision of the tribunal is at least open to serious doubt, and

---

⁵⁵ Se ovan, första stycket 3.3.1.

⁵⁶ Kendall, John, m.fl., 2008. s. 295 – 296.

(d)that, despite the agreement of the parties to resolve the matter by arbitration, it is just and proper in all the circumstances for the court to determine the question.⁵⁷

Den som vill stämma experten måste visa på oaktsamhet eller något annat kontraktsbrott. En skiljeman är immun, förutom vid handlingar eller utelämnanden i ond tro.⁵⁸

4.1.2 USA

Historiskt sett användes termen *expert determination* för att beskriva när opartiska experter frambringade fakta att användas i tvistemål eller skiljeförfarande. Numera finns även andra betydelser.⁵⁹

Det är bara i undantagsfall som amerikanska domstolar har behövt göra en gränsdragning mellan expertavgöranden och skiljeförfarande. Både federala och statliga domstolar har istället fogat alla former av ADR-mekanismer till skiljeförfarande, på grund av att alla avgöranden ska vara verkställbara mellan parterna. Besluten är baserade på *Federal Arbitration Act (FAA)*,⁶⁰ eller *the equivalent state act* eller *ADR agreement*. Det innebär att det kan vara i stort sett omöjligt att skilja dem åt.⁶¹

Internationellt använder sig amerikanska företag av expertavgöranden under överinseende av internationella organisationer, såsom världsbanken. I USA återfinns liknande företeelser inom *dispute review boards (DRBs)*, som består av experter som ger opartiska värderingar av dokumenterat material. Deras avgörande är kontraktsrättsligt bindande. De flesta domstolar erkänner *DRBs*

---

⁵⁷ Cit. Arbitration Act 1996, section 69.

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>, 2013-05-25.

⁵⁸ Kendall, John, m.fl., 2008. s. 296. Se även Arbitration Act 1996, sections 67 och 68.

⁵⁹ Clayton, Lewis R; Buergel, Susanna M (Paul, Weiss, Rifkind, Wharton & Garrison LLP) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 311.

⁶⁰ http://www.ilr.cornell.edu/alliance/resources/Legal/federal_arbitration_act.html, 2013-05-26.

⁶¹ Valasek, Martin; Wilson, Frédéric, 2013, s. 78 – 79.

avgöranden om de inte anses vara nyckfylla, saknar rationell grund eller är att anse som en skiljedom.⁶²

Det är närmast expertavgörande i dess breda bemärkelse som avhandlats och framför allt *expert adjudication*. Hurvida *expert valuation* befinner sig inom eller utom begreppet är inte helt klarlagt. Däremot kan det faktum att begreppet inte ens redovisas i doktrin kopplad till ADR, tolkas som att ett värderingsförfarande står på egna kontraktsrättsliga ben och prövas på den grunden vid eventuell tvist.⁶³

4.1.3 Kanada

Högsta domstolen i Kanada⁶⁴ har i fallet *Sport Maska Inc v Zittre*⁶⁵ skapat ett tvåstegstest för att skilja expertavgöranden från skiljeförfarande, som fortfarande är ledande praxis för att separera expertavgöranden från skiljeförfarande.⁶⁶

1. there is an ‘existing dispute’, and the process is not simply about avoiding a possible dispute; *and*
2. the parties have undertaken to submit their dispute to arbitration, as opposed to some other mechanism. This intention could be ascertained by looking at the following criteria, which were not exhaustive and did not all need to be satisfied:
  - a. The ‘language and terms used by the parties’: did they call the third party an arbitrator or an expert?
  - b. Similarity with the judicial process: are the parties permitted to present arguments? Can they submit evidence? Do lawyers represent them? Is the process adversarial? Must the third party give reasons for his or her

---

⁶² Clayton, Lewis R; Buergel, Susanna M (Paul, Weiss, Rifkind, Wharton & Garrison LLP) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 311.

⁶³ Författarens anmärkning. Jfr dock Ware, Stephen J: "Principles of Alternative Dispute Resolution", 2007, s. 4 och 19 – 125. Samt, Nolan – Haley, Jacqueline M: "Alternative Dispute Resolution in a nutshell", 2008, s. 263.

⁶⁴ Supreme Court of Canada.

⁶⁵ Hädanefter endast *Sport Maska*.

⁶⁶ Valasek, Martin; Wilson, Frédéric, 2013, s. 70 – 73.

decision? The more the procedure adopted resembles a judicial process, the likelier it is that the parties intended the process to be an arbitration.

c. Finality: is the decision final and binding? An affirmative answer suggests an arbitration.

d. Role of the third party: does the third party have to decide based on his 'personal knowledge' (suggesting an expert) or does he base his decision on the submissions/arguments presented by parties (suggesting an arbitrator)?

e. In arbitration, the third party cannot be the agent of one of the parties.

f. Did the parties comply with the mandatory provisions of arbitration statutes? If so, it suggests that they intended to submit themselves to that legal framework.⁶⁷

Första delen av testet är att separera värderingsförfarande⁶⁸ från skiljeförfarande och från andra former av expertavgöranden.⁶⁹

I den andra delen av testet gör domstolen en avvägning av olika, icke uttömmande, kriterier för att avgöra om det föreligger ett skiljeförfarande eller ett expertavgörande⁷⁰. Kriterierna är användbara men lämnar många frågor öppna, särskilt när de stämmer in på både skiljeförfaranden och expertavgöranden. Många frågor aktualiseras, t.ex: Hur lika får de vara innan en ADR-mekanism anses vara ett skiljeförfarande? Vad händer om klausulens titel är "skiljeklausul" men tillåter experten/skiljemannen att göra en egen utredning?

Valasek och Wilson har för att få svar på sina frågor undersökt första- och andrainstans avgöranden i Kanada för att se hur tvåstegstestet i *Sport Maska* har tillämpats.⁷¹ Endast fall som pekar på ADR former som inte är tydliga

---

⁶⁷ *Sport Maska Inc v Zitrer* [1988] 1 S.C.R. 564., *supra* n. 16, at paras 97–103.

⁶⁸ "Expert valuation".

⁶⁹ Valasek, Martin; Wilson, Frédéric, 2013, s. 72.

⁷⁰ "Expert adjudication". Författaren väljer under 3.3.4 att använda uttrycken under not. 38 och not. 40 strikta. Expertavgörande innefattar här inte ett värderingsförfarande.

⁷¹ Då dessa avgöranden varken har varit lättillgängliga eller av stor vikt för arbetet, använder författaren analysen av fallen från artikeln. Se Valasek, Martin; Wilson, Frédéric, 2013, s. 73 – 76.

skiljeförfaranden eller oomtvistliga expertvärderingar har undersökts. Slutsatsen av undersökningen är att de lägre instanserna lägger för stor vikt vid den första delen av testet, och väldigt lite vikt vid det andra. Detta innebär att; om parterna har hänvisat sin tvist för avgörande, så är det ett skiljeförfarande. Det domstolarna missar är att det lika gärna skulle kunna röra sig om ett expertavgörande, en process med handläggning och följer som skiljer sig avsevärt från skiljeförfarandet.⁷²

4.1.4 Tyskland

Expert determination, "*Schiedsgutachten*" är reglerat inom den tyska civilrätten, § 317 - § 319 i *Bürgerliches Gesetzbuch*, (*BGB*). Hur experten ska komma fram till sitt beslut är dock ej reglerat.

Beslutet kan endast angripas om det på grund av att instruktionerna för utlåtandet inte följts eller felaktiga kriterier används för att komma fram till ett resultat som är otvetydigt felaktigt. Parterna kan också angripa beslutet om motiveringen anses vara osund eller om experten varit partisk. Domstolen har möjlighet att, genom dom, ändra på expertens beslut.⁷³

Om en part inte fogar sig efter expertavgörandet gäller vanliga kontraktsrättsliga regler för avtalsbrott. En skadeståndstalan är även möjlig i det fallet.⁷⁴

4.1.5 Ryssland

Det finns inget formaliserat i rysk rätt angående expertavgöranden. Inom vissa områden kan det ändå finnas avtalsklausuler som avser att en expert ska avgöra innehållet i denna, om parterna är tvistiga. De ska då, enligt kontraktet, vara bundna av expertavgörandet.⁷⁵

---

⁷² Valasek, Martin; Wilson, Frédéric, 2013, s. 73 – 76.

⁷³ Wilske, Stephan; Naumann, Ingrid (Gleiss Lutz) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 319.

⁷⁴ Wilske, Stephan; Naumann, Ingrid (Gleiss Lutz) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 319.

⁷⁵ Kurochkin, Dimitry (Herbert Smith LLP Moscow) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 314.

Om en part inte fullföljer sina åtaganden enligt avgörandet kan den andra parten hänskjuta den uppkomna tvisten till domstol eller skiljedomstol. Expertavgörandet är inte formellt bindande, utan materiellt. Vilket innebär att kontraktsrättsliga regler aktualiseras.⁷⁶

4.1.6 Kina

Det finns ingen lagstiftning om expertavgöranden i Kina. Teoretiskt sätt finns det en möjlighet att tolka in dessa under de allmänna principer som återfinns i *PRC Contract Law*⁷⁷. I praktiken är det dock mer troligt att en domstol skulle anse att en expertklausul skulle vara ett försök att undvika tvistemål eller skiljeförfarande; eller ett syftande till oreglerat skiljeförfarande (ADR)^{78,79}

Om det förra var för handen vore det förödande, vare sig kontraktslagen var kinesisk eller utländsk. Om sedan domstolen faktiskt avvisar en talan på grund av detta vågar Johnston och Parker inte uttala sig om.

Om det istället är den senare, så erkänner kinesisk lag inte några alternativa tvistlösningsformer, varför en avvisning är trolig. Om det däremot är utländsk lag som gäller för kontraktet (och kinesisk domstol erkänner det), kan domstolarna döma i tvisten som om det vore ett utländskt skiljeförfarande, enligt New York konventionen⁸⁰. Det är inte heller troligt eftersom ett expertavgörande inte når upp till de formella kraven i konventionen.⁸¹

---

⁷⁶ Kurochkin, Dimitry (Herbert Smith LLP Moscow) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 314.

⁷⁷Se. CONTRACT LAW OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA, Adopted and Promulgated by the Second Session of the Ninth National People's Congress March 15, 1999. I fulltext:

http://www.novexc.cn/contract_law_99.html, 2013-05-25.

⁷⁸ Författarens förtydligande inom parentes.

⁷⁹ Johnston, Graeme; Parker, Chris (Herbert Smith LLP Shanghai) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 311.

⁸⁰ 1958 års New York-konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar.

⁸¹ Johnston, Graeme; Parker, Chris (Herbert Smith LLP Shanghai) i Kendall, John, m.fl., 2008. s. 311 - 312.

5 Analys och slutsatser

Gränsdragningsproblematiken

Uppsatsens första fråga var:

- Vari ligger gränsdragningsproblematiken

Inledningsvis redogjordes för hur en värderingsklausul i förhållande till tillträdesbokslut användes. Genom enbart en okulär besiktning av klausul exemplifieringen, framgår att de ofta skapar fler frågor än de besvarar och sällan är heltäckande.

Enbart det faktum att språket är ett trubbigt verktyg samt att väldigt lite praxis och doktrin finns på området, möjliggör blickar mot den alternativa tvistlösningsform som är etablerad, nämligen skiljeförfarandet.

Dock anser bl.a. både Heuman och Edlund att en presumtion för skiljeavtal inte borde föreligga, om det förfarande klausulen syftar till är oklart. Anledningen till detta är att om man genom avtalstolkning får fram ett resultat som pekar på att det är en skiljeklausul, är resultatet en skiljedom.

Skiljedomar kan inte prövas på materiell grund.

Internationellt

Uppsatsens andra fråga formulerades på följande vis:

- Skiljer sig problematiken internationellt sett från den svenska, vilka metoder finns för gränsdragningen?

Gränsdragningsproblematiken finns mer eller mindre i alla länder. Framförallt åskådliggörs en än svårare gränsdragning mellan skiljeförfaranden och expertavgöranden i sin vidarebemärkelse. I Kanada har ett 25 år gammalt avgörande från Högsta domstolen som genom sin tvåstegslösning skapat en metod att skilja dessa åt. I USA tycks instituten ha bakats ihop och frågan var värderingsklausulen står på kartan är oklar. England och Wales har en omfattande doktrin och praxis på området, nuvarande distinktion för skillnaderna finns fastslagna i Arbitration Act 1996.

I common law länderna finns det etablerade normer och tillvägagångssätt att dra tydliga gränser mellan skiljeklausuler och värderingsklausuler. Betydligt svårare är det dock när expertens uppdrag börjar likna en privatdomares.

Verkställighet

Uppsatsen avslutande fråga formuleras på följande sätt:

- Vilka möjligheter finns att verkställa expertavgöranden, internationellt?

Det finns inga direkta skillnader mellan svensk rätt och de övriga rättsordningar där detta har undersökts.⁸² Expertavgörandet måste bekräftas genom dom eller skiljedom för att vara verkställbar. Att notera är dock de varningsflaggor som hissats i undersökning av kinesisk rätt, för erkännande av avtal lydande under utländsk lag.

---

⁸² Se 3.1.

Sammanfattande slutsats

Gränsdragningsproblemet för handen är att både i Sverige och internationellt, kan expertklausuler – i det här fallet värderingsklausuler – tolkas av den statliga rättsskipningen, att vara det de är tänkta att vara; en expertklausul som alternativ tvistlösningsform, som avgör en del av ett överlåtelseavtal. Detta kan sedan, vid eventuell tvist, angripas på avtalsrättsliga grunder.⁸³ Både formella- och materiella möjligheter finns alltså tillgängliga för parterna. Om expertklausulen däremot anses utgöra ett skiljeavtal, kan tvisten (efter skiljedom) endast angripas på formella grunder.

Efter en internationell komparativ studie på området kan följande slutsats dras: Det är hur ländernas statliga rättsskipning förhåller sig till alternativa tvistlösningsformer i allmänhet och expertklausuler i synnerhet som avgör hur och i vilken utsträckning en förutsebar gränsdragnings är möjlig. I *common law* länderna, med England och Wales i spetsen finns en utvecklad praxis som visar detta på ett tydligare sätt, än i andra länder. I de länder där vägledande praxis inte finns gör alla inblandade rätt i att tänka till en extra gång innan avtalet undertecknas. Klausulen bör vara tydlig och inte lämna utrymme för feltolkning av den nationella rättsskipningen.

---

⁸³ Se not. 40.

Käll- och litteraturförteckning

Artiklar

Dillén, Nils: "Några anmärkningar om gode män för värdering" i SvJT 1934, s. 230-256.

Edlund, Lars: "Värderingsklausuler och tillträdesboksut" i SvJT 2007, s. 311-320.

Hellner, Jan i Festskrift till Bertil Bengtsson: "The parol evidence rule och tolkning av skriftliga avtal i svensk rätt", Stockholm: Nerenius & Santéus Förlag AB, 1993, s. 185 – 205.

Heuman, Lars i Festskrift till Ulf K. Nordensson: "Skiljemäns rätt att komplettera avtal", Stockholm: Jure AB, 1999, s. 179-194

Valasek, Martin; Wilson, Frédéric: "Distinguishing Expert Determination from Arbitration: The Canadian Approach in a Comparative Perspective". Arbitration International, Vol. 29, No. 1, 2013, s. 63 – 87.

Westberg, Peter i Festskrift till Lars Heuman: "Kontrakterad privatdomare", Stockholm: Jure Förlag AB, 2008, s. 575 – 608.

Böcker

Nolan – Haley, Jacqueline M: "Alternative Dispute Resolution in a nutshell", 2008, s. 263.

Hassler, Åke, *Skiljeförfarande*, 2. uppl., Norstedt, Stockholm, 1989.

Heuman, Lars: *Skiljemannarätt*, Uppl. 1:3, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2007

Kendall, John, m.fl.: *Expert determination*, Uppl. 4:1, London: Sweet & Maxwell, 2008

Lindskog, Stefan: *Skiljeförfarande - En Kommentar* (Hämtat från Zeteo), 2013-06-17.

Lindskog, Stefan. *Skiljeförfarande - En Kommentar*. Norstedts Juridik AB, Visby 2005.

Olsson, Bengt och Kvart, Johan: *Lagen om skiljeförfarande – En kommentar*, Uppl. 1, Stockholm: Norstedts Juridik, 2000.

Ramberg, Christina: *Aktieägaravtal i praktiken*, Stockholm: Norstedts Juridik, 2011.

Ware, Stephen J: ”*Principles of Alternative Dispute Resolution*”, Uppl. 2, St. Paul: Thomson/West, 2007.

Lagar, konventioner och regelverk

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

CONTRACT LAW OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA, Adopted and Promulgated by the Second Session of the Ninth National People's Congress March 15, 1999. I fulltext: http://www.novexcn.com/contract_law_99.html, 2013-05-25.

Arbitration Act 1996, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>, 2013-05-25.

1958 års New York-konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar.

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration.

1927 års Genèvekonvention om verkställighet av utländska skiljedomar.

International Chamber of Commerce (ICC) -
<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/expertise/suggested-clauses-for-icc-expertise>, 2013-05-27.

The London Court of International Arbitration (LCIA) -
http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/Other_Services.aspx,
2013-05-27.

Federal Arbitration Act (FAA) -
http://www.ilr.cornell.edu/alliance/resources/Legal/federal_arbitration_act.html, 2013-05-26.

Offentligt tryck

SOU 1995:65 s. 44

Rättsfallsförteckning

Sverige

NJA 1974 s. 573

NJA 1993 s. 436

RH 1980:48

England och Wales

Heald Foods Ltd v Hyde Dairies Ltd, unreported, December 1, 1994, Queen's Bench Division, Commercial Court, Potter J.

Dixon group plc v Murray-Oboynski (1997) 86 B.L.R. 16, QBD (OR).

Jones v Sherwood Computer Services Plc [1992] 1 W.L.R. 227; [1992] 2 All E.R. 170.

Kanada

Sport Maska Inc v Zitrer [1988] 1 S.C.R. 564., *supra* n. 16.